

PRICE REGULATION OF ENERGY PRODUCTS (ON THE EXAMPLE OF PETROLIUM PRODUCTS)

REGLEMENTAREA PREȚURILOR PRODUSELOR ENERGETICE (PE EXEMPLUL PRODUSELOR PETROLIERE)

BULGAC Nicolai, student, Specialitatea: FB,
Academia de Studii Economice a Moldovei
Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 61
bulgac.nicolai@ase.md

Abstract: *This article presents the method of forming the market prices of petroleum products in the Republic of Moldova, analyzing the way of determining the ceiling prices for them and the causal relationship between the size of the ceiling price and the prices registered on the market. Following the analysis, it was possible to present the structure and calculation method of the ceiling price set by ANRE and the relationship between the setted ceiling prices and market prices by comparing their evolution over time. The possible positive and negative effects of price regulation for this product category were also analyzed.*

Key words: *Energy products, ceiling prices, market prices, gas prices, oil prices, trade margin, price politics, market regulation.*

JEL CLASSIFICATION: D4, E640, L1, L5

INTRODUCERE

Resursele energetice reprezintă o categorie de resurse economice caracterizate prin faptul că sunt anumiți purtători de energie, folosiți în activități economice diverse. Ele sunt folosite în viața zilnică și în producția economică, cheltuielile pentru acestea fiind incluse în prețul oricărui produs.

Pentru anul 2022 pe piața produselor petroliere din Republica Moldova au fost înregistrați 199 de titulari de licență pentru comercializarea produselor petroliere și 684 stații de alimentare cu produse petroliere. Întregul volum de produse petroliere comercializat pe teritoriul Republicii Moldova este importat în proporție de: benzină – 100% din România; motorină - 80,3% din România și 10,6% din Federația Rusă, 9,1% din alte țări precum Turcia, Grecia, Italia, etc. [1]

În setul de metode utilizate de stat în reglementarea prețurilor există prețurile-plafon. Anume această variantă este utilizată de organul abilitat - Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) pentru stabilirea prețului de comercializare al produselor petroliere pe teritoriul Republicii Moldova.

Obiectivele cercetării: analiza mecanismului de stabilire a prețului produselor petroliere pe piața Republicii Moldova și a eficienței acestuia.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

1. În domeniul problemei cercetate au fost elaborate studii de experții Centrului Analitic Independent Expert-Grup, analistul Veaceslav Ioniță ș.a.

2. **Metodele de cercetare utilizate sunt inducția, deducția, metoda analitică și sintetică.**

3. Rezultatele obținute.

În vederea stabilirii prețului produselor petroliere, ANRE a aprobat la 12 octombrie 2021 *Metodologia de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere*. Respectiva Metodologie determină algoritmul de calcul al prețului-plafon maxim, care include următoarele elemente structurale:

✓ **PL** – valoarea medie a cotațiilor:

- pentru benzina 95 - Gasoline Prem Unleaded 10ppmS FOB Med Cargo, pentru 14 zile anterioare, \$/tonă;

- pentru motorină - ULSD 10ppmS FOB Med Cargo, pentru 14 zile anterioare, \$/tonă.
- ✓ CV – rata oficială medie de schimb stabilită de Banca Națională a Moldovei pentru 14 zile anterioare, lei/\$;
- ✓ AC – cota accizelor aplicată în conformitate cu Codul Fiscal al Republicii Moldova, lei/tonă;
- ✓ MC(n) – marja comercială specifică la comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard, lei/litru;
- ✓ TVA – cota TVA aplicată în conformitate cu Codul Fiscal al Republicii Moldova.

Prețurile determinate în funcție de elementele structurale menționate se anunță la ora 12, se fac publice pe site-ul Agenției zilnic (cu excepția zilelor de weekend) și sunt valabile pentru următoarele 24 de ore.

În Tabelul 1 este prezentată mărimea prețului-plafon la Benzină 95 și motorină, ce rezultă din elementele determinate de Metodologie pentru ziua de 29.03.2023. [2]

Tabelul 1. Indicatorii determinanți ai prețului plafon de comercializare, lei/litru

Tipul produsului	Valoarea medie a cotațiilor ajustată la cursul valutar (PL*CV)	Marja comercială	Accizul	TVA	Prețul de comercializare
Benzină 95	11,76	2,91	5,85	4,11	24,63
Motorină	11,75	2,91	2,74	3,48	20,88

Sursa: elaborat de autor în baza cercetărilor proprii și a informațiilor de pe site: <https://anre.md/benzina-95-3-2> [online] [accesat: 29.03.2023] [3]

Astfel, structura prețului plafon setat de ANRE este reprezentată grafic în Figura 1.

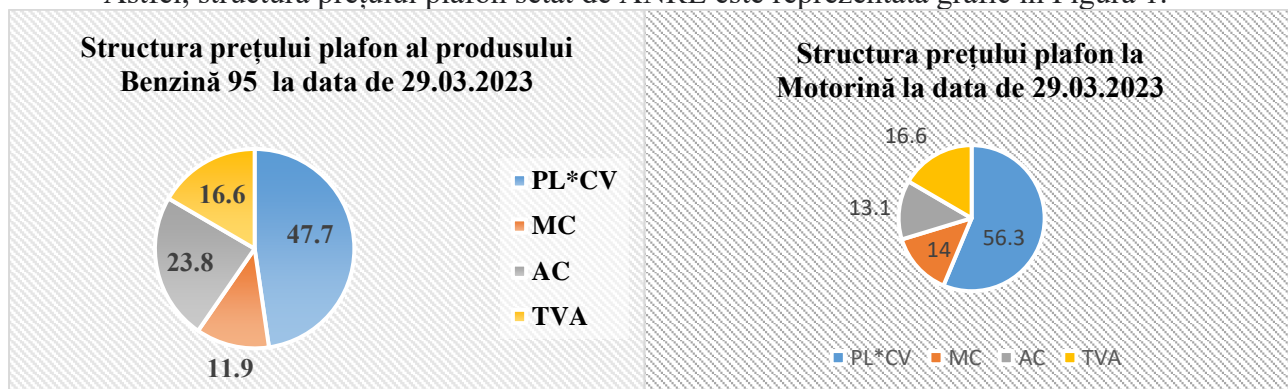

Figura 1. Structura prețului plafon la Benzină 95 și motorină

Sursa: elaborat de autor în baza calculelor proprii și a informațiilor de pe site: <https://anre.md/> [online] [accesat: 29.03.2023]

Analizând datele din Figura 1, se poate concluziona că există patru indicatori principali care determină prețul plafon al produselor petroliere, toate având un aport semnificativ la formarea acestui preț.

Un fapt important de menționat este că în timp ce componentul PL*CV este dictat de către piața externă, iar TVA și accizele sunt reglementate de stat, mărimea marjei comerciale este una care depinde în mare măsură de agentul economic și de capacitatea acestuia de organizare a cheltuielilor și țintire a profitului, nefiind capabil doar de a o seta la un nivel care l-ar depăși pe cel stabilit de ANRE.

Reieșind din aceste date, agenții economici ar putea manipula cu prețul de vânzare, începând cu un preț de 21,036 lei/litru (caz în care se presupune că MC=0) până la 24,53 lei/litru (mărimea prețului plafon). Cu toate acestea, prețul plafon pare a fi perceput de către agenții economici mai degrabă ca un preț de referință, care le-ar putea aduce profit maxim în cadrul normelor legale. Această logică duce la diminuarea concurenței dintre agenții economici la nivel de politică a prețurilor și la repetarea tendințelor de evoluție a prețurilor plafon. Într-un final prețurile de comercializare diferă în cel mai bun caz cu un minim necesar, dacă nu sunt egale cu prețul plafon prezentat de ANRE. Faptul dat poate fi observat prin compararea prețurilor minime de comercializare cu prețul plafon (figura 2).

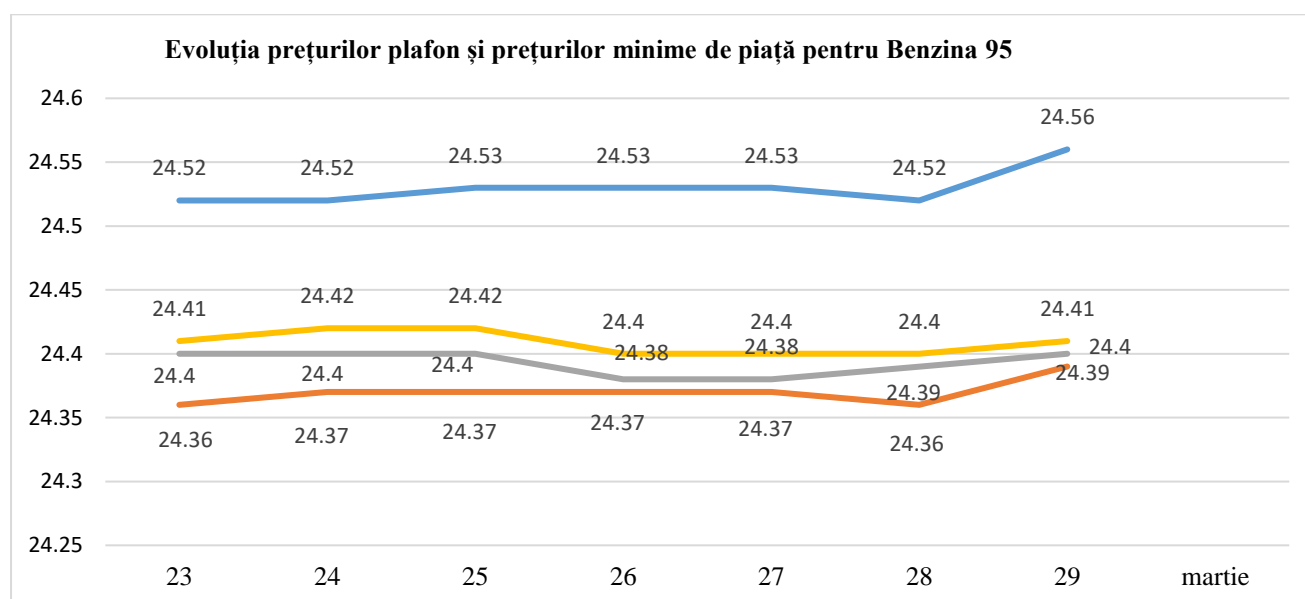
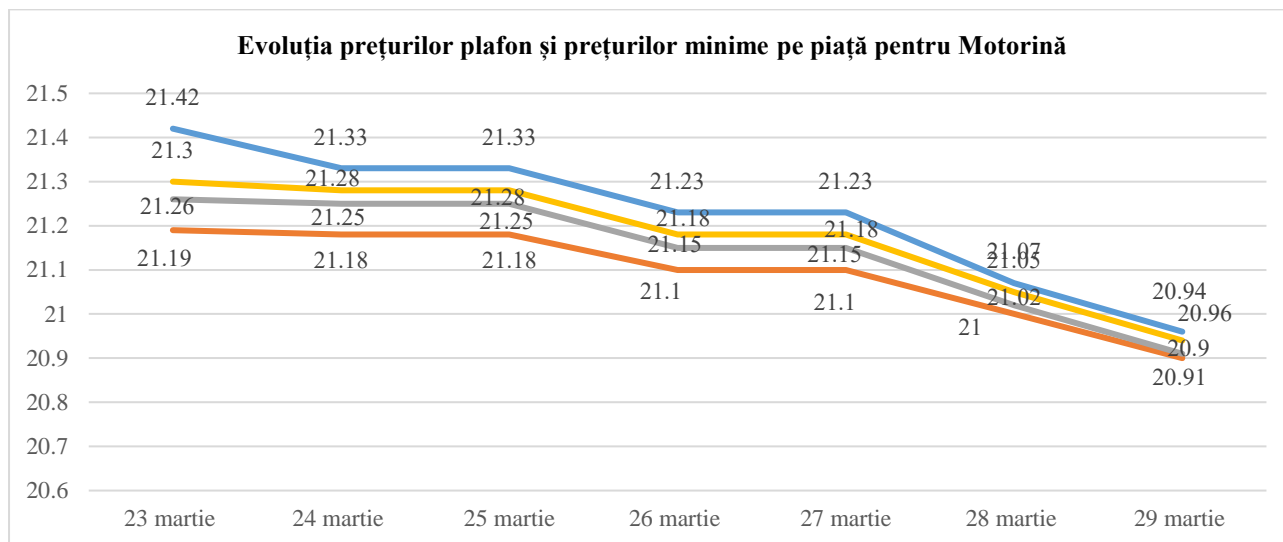

Figura 2. Evoluția celor mai mici prețuri de comercializare la Benzina 95 și motorină în comparație cu prețurile plafon

Sursa: elaborat de autor în baza cercetărilor proprii și a informațiilor de pe site:

<https://anre.md/> [online] [accesat: 28.03.2023]

În urma comparării datelor, este de observat faptul că cel mai mic preț prezentat pe piață în aceste zile nu a fost mai scăzut cu 1,1 p.p. față de prețul plafon. Astfel, poate fi dedus faptul că reglementarea prețurilor produselor petroliere prin setarea zilnică a unui preț plafon duce la apariția și amplificarea relațiilor de cartel, pe când structura de formare a prețurilor le permite setarea marjei comerciale de la 0 până la $\approx 18\%$ din preț, fapt ce denotă posibilitatea de a se comercializa la un preț minim de 82% din prețul plafon. În modul dat, reglementarea prețului la produsele petroliere prin includerea marjei comerciale în prețul plafon duce la scăderea concurenței dintre agenții economici, iar reglementarea limitată prin media prețurilor de pe piața internațională și setarea cotei TVA și accizelor ar putea fi mult mai eficientă pentru menținerea unor prețuri de comercializare cât mai avantajoase pentru public.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Analiza efectuată ne permite să constatăm faptul că reglementarea prețurilor produselor petroliere prin stabilirea unui preț plafon de comercializare este o tehnică inefficientă. Prețul plafon este privit de către agenții economici mai degrabă ca un preț țintă, decât unul maxim stabilit. Astfel, prețul de

comercializare tinde să se afle la nivelul de 98%-100% de la prețul plafon, fapt care duce la scăderea concurenței dintre agenții economici și încurajează relațiile de cartel.

Prețul produselor petroliere poate varia în funcție de stocurile disponibile pe care le are firma licențiată, costurile de transport, costurile de comercializare, etc. Acești indicatori sunt unii de flexibilitate mare pe piața produselor petroliere, fapt care ar trebuie să determine o flexibilitate a prețurilor setate și pe piața internă, ceea ce nu se întâmplă pe piața din Republica Moldova.

În opinia noastră este necesară excluderea marjei comerciale din ecuația de calcul a plafonului, deoarece acest indicator este unul care depinde doar de managementul fiecărui agent economic, în parte. Astfel, companiile care se ocupă de comercializarea produselor petroliere ar fi mai motivate în majorarea volumelor comercializate prin minimizarea marjei comerciale.

Marja comercială setată ca nivel maxim de către ANRE este mereu văzută de antreprenor ca nivel țintă spre care ar trebui să tindă pentru a genera un profit cât mai mare. În cazul unei concurențe de piață loială, anume marja comercială este indicatorul principal, la nivelul căruia concurează companiile. În acest mod reglementarea marjei comerciale de către stat are un efect nociv asupra concurenței pe piața produselor petroliere.

Un rol important în acest sens trebuie să îi fie atribuit Consiliului Concurenței, rolul căruia constă în analizarea și investigarea pieței și identificarea cazurilor de concurență neloială dintre agenții economici.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

[1] Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică. Raport privind rezultatul monitorizării pieței produselor petroliere 9 luni 2022.

[2] AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN ENERGETICĂ HOTĂRÂRE Nr. 446 din 12-10-2021 privind aprobarea Metodologiei de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere

[3] <https://anre.md/benzina-95-3-2>

Coordonator științific: GUMOVSKI Ana, dr. hab., prof. univ.

Academia de Studii Economice a Moldovei
Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 61

gumovschi.ana@ase.md